

PROFILAKTYKA ZAGROŻEŃ ODKLESZCZOWYCH

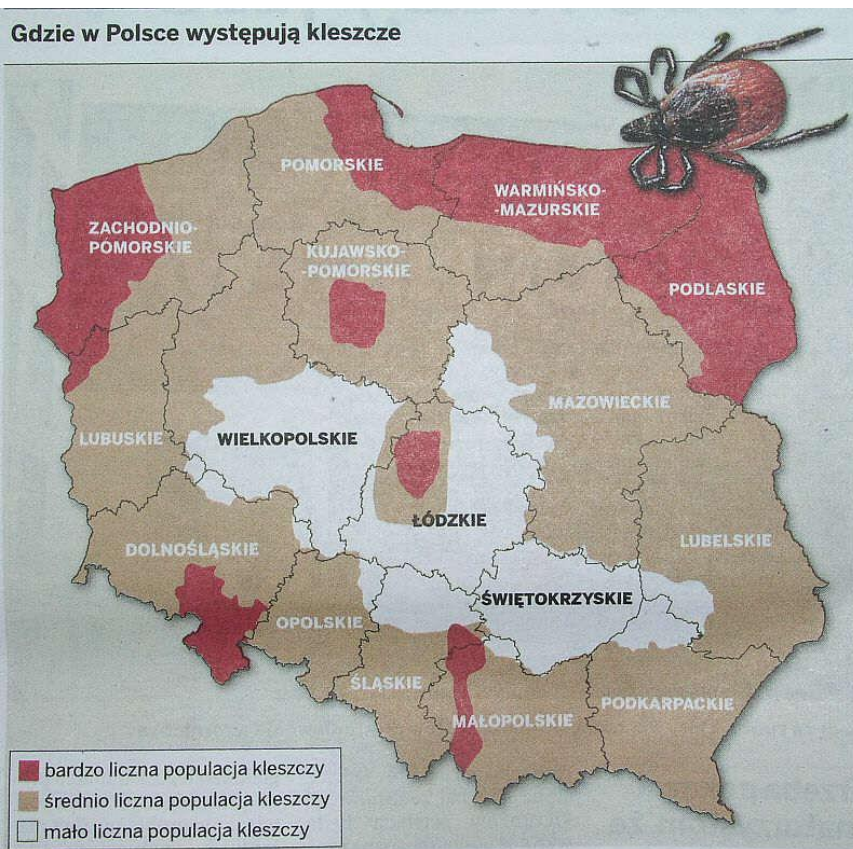
Łódź, 7 czerwca 2010 r.

Występowanie

- ✓ **Występują na terenie całego kraju.**
- ✓ **Żyją w miejscach lekko wilgotnych i obfitujących w roślinność, można je spotkać:**
 - **w lasach i na ich obrzeżach (w zagajnikach, wzdłuż ścieżek leśnych, w miejscach gdzie las liściasty przechodzi w iglasty lub odwrotnie);**
 - **na obszarach porośniętych wysoką trawą, zaroślami lub paprociami;**
 - **na łąkach;**
 - **na pastwiskach;**
 - **nad brzegami rzek i jezior;**
 - **w parkach i na działkach.**
- ✓ **Żyją nie tylko na nizinach, ale także w terenach górskich do wysokości 1300-1500 m. n. p. m.**

Występowanie – schematyczna mapa

Gdzie w Polsce występują kleszcze

Najwięcej kleszczy jest w byłych województwach:

- ✓ olsztyńskim
- ✓ białostockim
- ✓ suwalskim
- ✓ opolskim

Choroby przenoszone przez kleszcze

Ok. 100 z ponad 800 gatunków kleszczy może przenosić drobnoustroje chorobotwórcze:

- ✓ pierwotniaki
- ✓ bakterie
- ✓ wirusy

mogące powodować choroby ludzi i zwierząt.

Choroby ludzi

Kleszczowe zapalenie mózgu (KZM)*

Borelioza*

Tularemia*

Ehrlichioza

Babeszjoza

Gorączka Q

Gorączka plamista Gór Skalistych

Gorączka powrotna*

Choroby zwierząt

Gorączka teksańska

Hemoglobinuria europejska

Gorączki wschodniego wybrzeża Afryki

Teilerioza

Anaplazmoza

* Choroby przenoszone przez kleszcze w Polsce

Choroby przenoszone przez kleszcze w Polsce

Choroby wirusowe

Kleszczowe zapalenie mózgu
KZM

Choroby bakteryjne

Borelioza z Lyme
Tularemia
Gorączka powrotna

Ryzyko zachorowania zależy od tego jak długo zakażony kleszcz był wkłuty w ludzki organizm:

KZM – wystarczy krótkie wkłócie

BORELIOZA – 24 h

Kleszczowe Zapalenie Mózgu - wirus

Wirus kleszczowego zapalenia mózgu to

Flawiwirus

należący do rodziny Flaviviridae,
inna nazwa to

arbowirusy

od „arthropod – borne viruses” –
wirusy przenoszone przez stawonogi.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu (KZM)

Choroba wirusowa przenoszona przez kleszcze.

Atakuje układ nerwowy.

Przebieg od łagodnego po ciężki, prowadząc do trwałych następstw w postaci niedowładów, zaburzeń koncentracji lub depresji.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu (KZM) - zakażenie

✓ podczas ukłucia przez zakażonego kleszcza

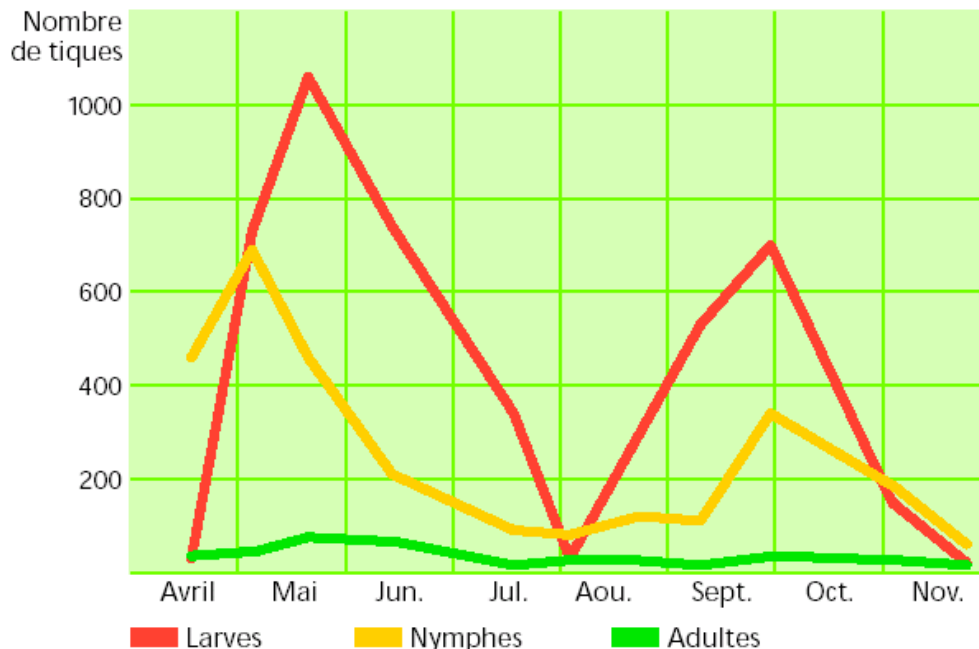
lub

✓ spożycia niepasteryzowanych produktów mlecznych pochodzących od zakażonych zwierząt.

W Europie – najczęściej przenoszona przez kleszcza pospolitego (*Ixodes ricinus*) – w niektórych regionach częstość zakażenia kleszczy jest znaczna.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – przebieg i następstwa choroby

Częstość zachorowań zależy od pory roku i wynika z sezonowej aktywności kleszczy

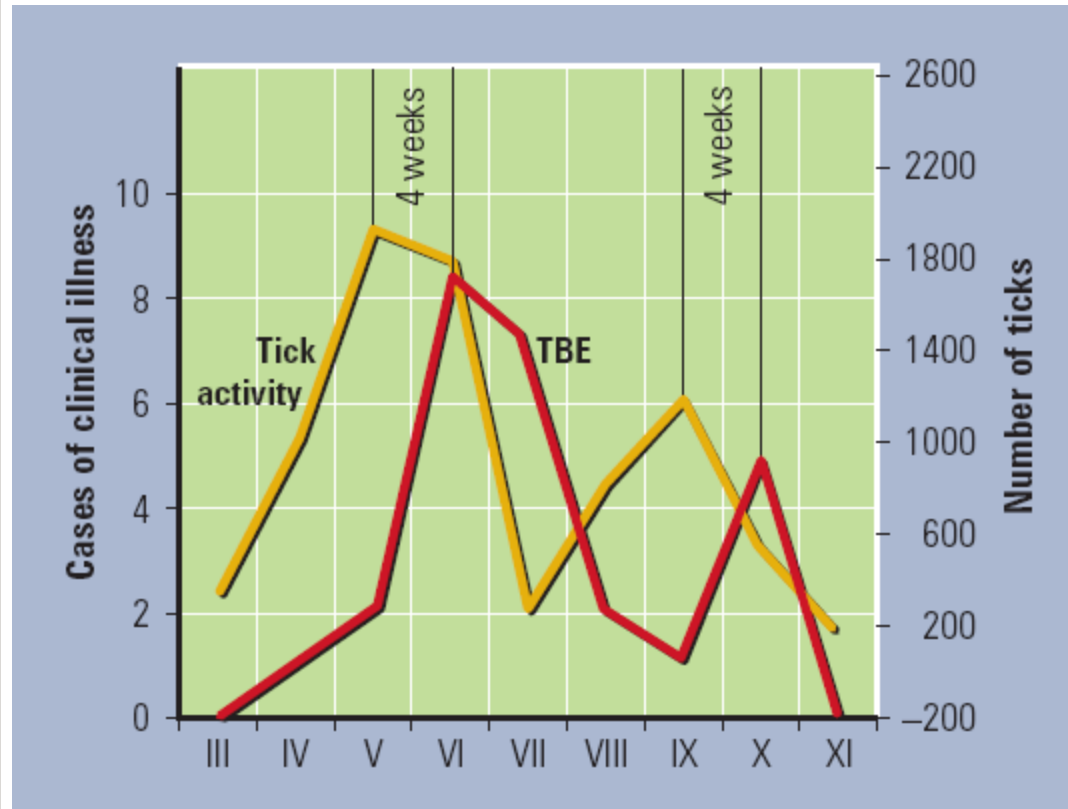
Są aktywne od wczesnej wiosny do późnej jesieni

Marzec - Listopad
temp > 0°C

Wzrasta:
- wiosną
- jesienią

- ✓ **Aktywność podnosi** wysoka temperatura i wysoka wilgotność otoczenia;
- ✓ **Łagodna zima oraz wilgotne lato** – wysoka rozrodczość kleszczy i mała umiERALNOŚĆ, zwiększenie tempa ich rozprzestrzeniania się.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – przebieg i następstwa choroby

Najwięcej zachorowań notuje się w około **1 miesiąc po szczytach aktywności kleszczy.**

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – przebieg i następstwa choroby

Choroba przebiega w dwóch etapach:

I FAZA (WIREMII) – wirus dostaje się i namnaża we krwi

Objawy ogólne, podobne do grypy lub przeziębienia.
U około 2/3 zakażonych objawy ulegają samoistnemu wycofaniu.

Po trwającym od 1 do 20 dni okresie utajenia następuje:

II FAZA – wirus przedostaje się z krwi do mózgu, dochodzi do zakażenia tkanki mózgowej

Ponownie wzrasta temperatura (na ogół 39°C), pojawiają się typowe objawy:

- narastające bóle głowy,
- sztywność karku,
- zaburzenia świadomości,
- stan majaczeniowy (dramatyczne, postępujące zaburzenia psychiczne z zaburzeniami świadomości),
- porażenia nerwów czaszkowych,
- zaburzenia koordynacji,
- porażenia kończyn górnych i dolnych.

➤ może wystąpić porażenie mięśni oddechowych – konieczna intensywna terapia z zastosowaniem respiratora!!!

Kleszczowe Zapalenie Mózgu

– postacie kliniczne

- ✓ **Zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych**
- ✓ **Zapalenie mózgu (najczęstsza postać)**
- ✓ **Zapalenie rdzenia i korzeni nerwowych**

Kleszczowe Zapalenie Mózgu

– postacie kliniczne

Zapalenie opon mózgowo – rdzeniowych

- gorączka,
- sztywność karku,
- światłowstręt,
- nudności,
- wymioty,
- bez objawów zajęcia ośrodkowego układu nerwowego.

Nie stanowi bezpośredniego zagrożenia życia, zazwyczaj ustępuje bez pozostawiania trwałych następstw.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu

– postacie kliniczne

Zapalenie mózgu (najczęstsza postać)

Rozlany proces zapalny, obejmuje często całą tkankę mózgową. Przebiega z obrzękiem mózgu i krwawieniem.

Najbardziej dotknięte są zwoje podstawy mózgu, co prowadzi do:

- zaburzeń świadomości,
- śpiączki,
- porażień kończyn górnych i/lub dolnych,
- napadów padaczkowych,
- drżenia i wzmożonego napięcia mięśniowego (jak w chorobie Parkinsona)
- zaburzeń oddechowych, gdy zajęty jest pień mózgu.

Śmiertelność wynosi 0,8 do 2%.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – postacie kliniczne

Zapalenie rdzenia i korzeni nerwowych (przypominające poliomyelitis)

Prowadzi do:

- porażień z zanikiem mięśni,
- silnych dolegliwości bólowych i/lub porażenia połowiczego z utratą kontroli czynności zwieraczy.

Śmiertelność sięga 20%.

Poważne powikłania (poza ukł. nerwowym) – zaburzenia krzepnięcia, które mogą prowadzić do krwawień wewnętrznych i wstrząsu.

Może wystąpić zapalenie wątroby i mięśnia sercowego.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – leczenie

Nie ma przyczynowego leczenia kleszczowego zapalenia mózgu

terapia zmierza jedynie do łagodzenia objawów, np.: obniżania gorączki, łagodzenia bólu itp.

Współczesna medycyna **nie zna leku skutecznie eliminującego wirus** z organizmu osoby chorej na KZM.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – zapobieganie

Stosowanie szczepień ochronnych –

Układ obronny organizmu pobudza się do tworzenia przeciwciał poprzez trzykrotne szczepienie, a następnie wykonanie szczepienia przypominającego.

I szczepienie – wykonuje się jak najwcześniej (w zimie lub wczesną wiosną);

II szczepienie – ok. 1 – 3 miesięcy po pierwszym;

Drugie szczepienie powoduje uzyskanie odporności na rok

III szczepienie – ok. 9 -12 miesięcy po drugiej dawce;

Szczepienie przypominające – najlepiej powtarzać co 3 lata.

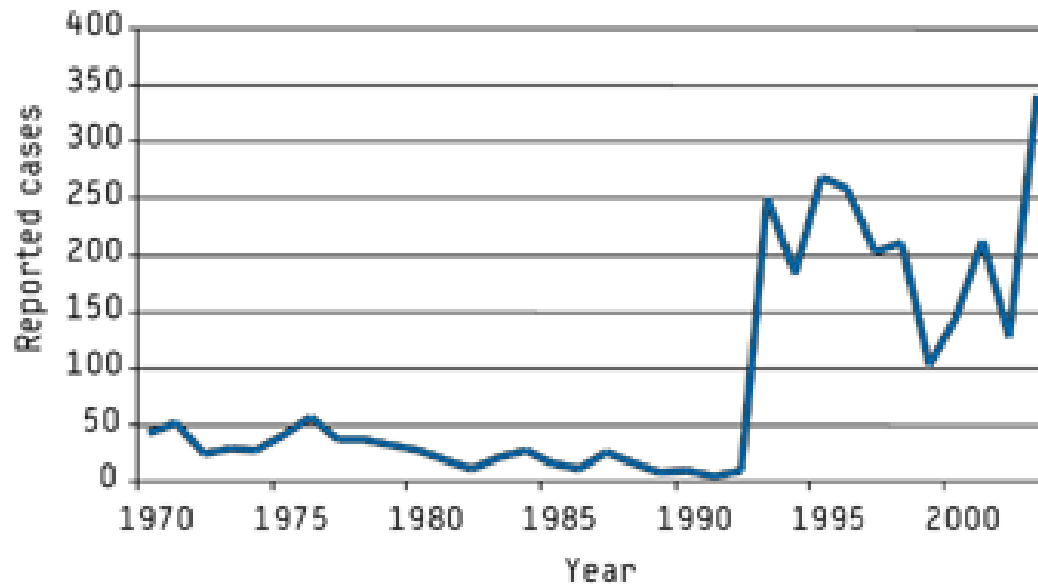
Na terenach zagrożonych epidemią powinno szczepić się już dzieci w wieku jednego roku.

Szczepienie zalecane jest przez Ministerstwo Zdrowia.

Kleszczowe Zapalenie Mózgu – zgłoszone zachorowania w Polsce

FIGURE 1

Reported cases of tickborne encephalitis in Poland, 1970-2001

Stefanoff P i wsp. Euro Surveill 2005;10(1):23-5

Borelioza

Nazywana również chorobą z Lyme lub krętkowicą kleszczową.

Choroba bakteryjna przenoszona przede wszystkim przez kleszcze zakażone krętkami z grupy

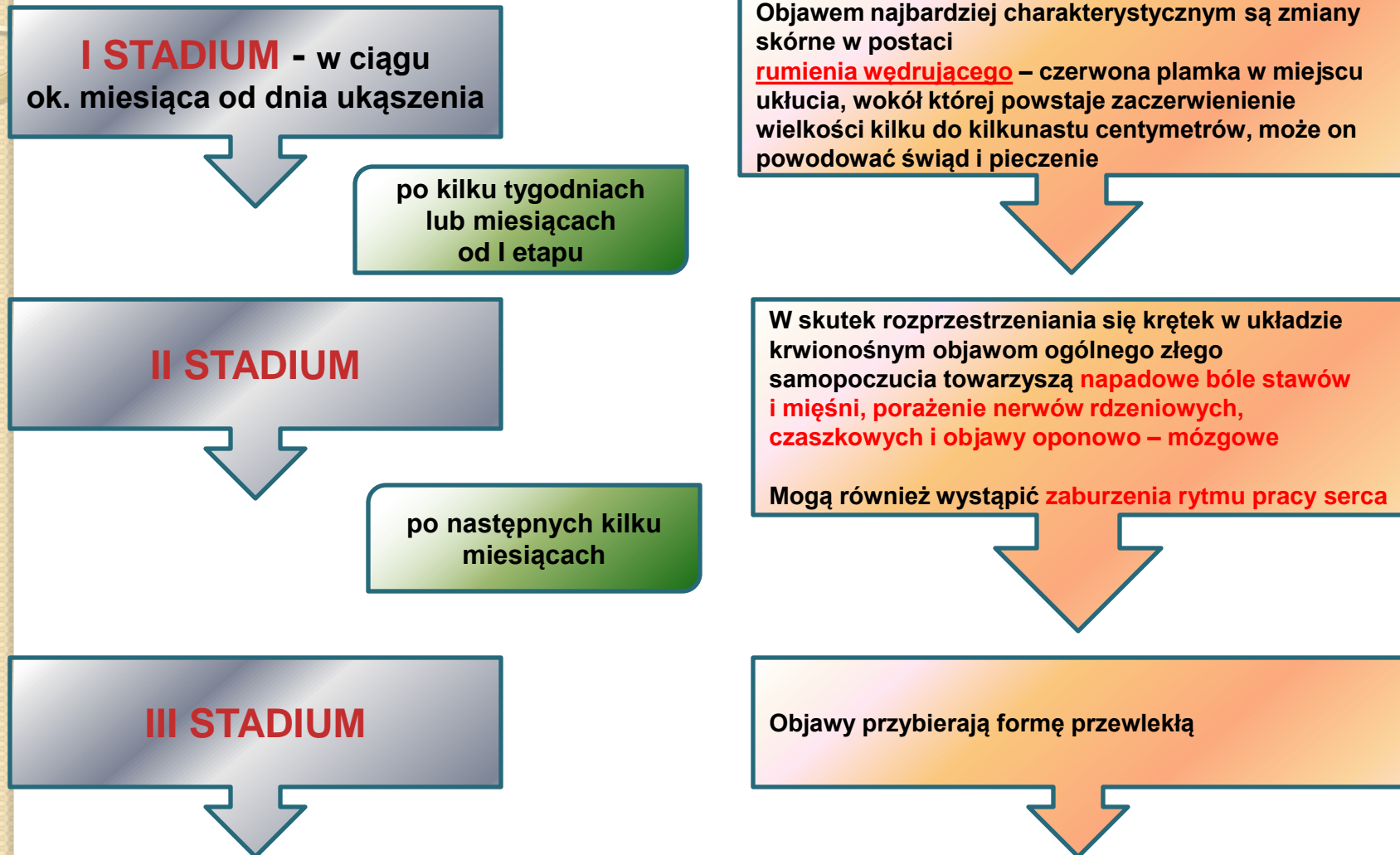
Borrelia burgdorferi.

Nie ma żadnej możliwości przeniesienia choroby z człowieka na człowieka.

Chorują na nią również niektóre udomowione zwierzęta (psy, koty, bydło).

Borelioza - objawy

- ✓ Różne objawy kliniczne, w zależności od aktualnego stadium choroby

Borelioza - leczenie

Nie ma opracowanej szczepionki przeciwko boreliozie przenoszonej przez kleszcze (mimo badań prowadzonych w różnych krajach).

Leczenie odbywa się farmakologicznie, przy użyciu odpowiednich. **antybiotyków** – całkowite wyleczenie.

Zbyt późne udanie się do lekarza – całkowite wyleczenie choroby może być niemożliwe.

Najlepsza metoda na uniknięcie choroby – **ZAPOBIEGANIE** (stosowanie właściwych środków ochrony osobistej na terenach, na których występuje silne zagrożenie ukąszeniem przez kleszcze).

Zachorowania, statystyka

	2009 r. (1.01. – 31.12.)	2008 r. (1.01. – 31.12.)
<i>KZM</i>	344 (0,90*)	202 (0,53*)
<i>Borelioza z Lyme</i>	10 333 (27,08*)	8 255 (21,66*)
	2010 r. (1.01. – 15.05.)	2009 r. (1.01. – 15.05.)
<i>KZM</i>	4 (0,01*)	3 (0,01*)
<i>Borelioza z Lyme</i>	2 278 (5,97*)	2 667 (6,99*)

* - zapadalność na 100 tys. ludzi

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ